

ÖLÜM MARŞLARI

Prof. Dr. Rövşen MUSTAFAYEV
Siyaset Bilimci

DÜNYANIN ÇEŞİTLİ HALKLARINA KARŞI AĞIR SUÇLAR İŞLEMİŞ ERMENİ ETNİK BİRLİĞİ YAHUDİLERE KARŞI UYGULADIKLARI KATLIAMLARIN YAKIN ZAMANLARA KADAR GİZLİ KALMASINI BAŞARMIŞLARDIR.

Bugün Ermenilerin Yahudilere karşı entrikalarının ilk olarak nereden başladığını söylemek çok zor. Çünkü, bu konuya ışık tutabilecek belgeler ulaşılmaması zor olan arşivlerde bulunmaktadır. Bununla birlikte, tarih, Arami sürümünde, kleptomaniğin belirgin belirtilerini taşıyan Ermeniliğin iki genç ismini korumuştur. Bunlar 19. yy. başlarında yaşamış ve Gregoryenliği Protestanlığa değiştirmiş Grigoriy Vartapet ve Karapet Dionisiy'dir. Bu yeni Protestanların hedefi son derece tehlikeliydi: **Kudüs'teki kutsal mezarı Türklerden (!) korumak. Diğer taraftan, kutsal mekân için her hangi bir tehlikenin oluşması Vartapet ve Karapeti çok az ilgilendiriyordu. Önemli olan küresel tehdit oluşturarak, kendilerini, Hıristiyan kutsal emanetleri-**

nin "kâfirlerden", yani Yahudiler ve Müslümanlardan, kurtaran kişiler olarak öne çıkarmaktı. Projenin gerçekleşmesi için, kutsal mezarın Amerika'ya taşınması gibi bayağı hırsızlık dahi birçok seçenekler ele alınıyordu. Fakat, Kutsal toprağın sakinleri – Yahudiler, Müslümanlar ve erken Hıristiyanlar baş belası Karapet ve Vartapet'i kovarak, bu kötülüğün gerçekleşmesine izin verdiler (14). Bu, Ermeniliğin Yahudilere karşı entrikasının bir tarafıdır. Diğer tarafı ise en az "egzotiktir".

İkinci Dünya Savaşına ilişkin arşiv belgeleri, Ermeni etnik birliğinin (ilk başta uluslararası Ermeni terör ve siyasi örgütü "Taşnaksütyun") Hitler rejimi ile etkin işbirliğini kanıtlamaktadır. Avusturyalı araştırmacı E.Feigl'a göre, Ermeni tenkil müfrezelerinin Almanlar tarafından savaşa

katılması "kesinlikle Yahudileri yok etme amaçlıydı". Diğer bir araştırmacı S.Wims'e göre, **100 binden fazla Ermeni (profesyonel katiller, yağmacılar, dolandırıcılar ve diğer suç unsurlarından oluşan) üçüncü Reich'in Yahudileri, Romenleri ve Lehleri yok etmeye yönelik politikalarının uygulamasına katılmıştı (13).**

Fırsatçı Ermenilerin özel tenkil ve kundakçı müfrezelerine dâhil edilmesi sistemi İkinci Dünya Savaşından önce başlatılmıştı. L.Sergeyev'e göre, gelecekte SS bölüm komutanı ve gestapo şefi (gizli polis) olacak Henry Müller, "Taşnaksütyun" eylemcilerinden bir ajanlık açığı oluşturmak için Bakü'ye gelmişti. Müller, 17 Ekim 1938 yılında, mühendis Krause adı ile "Krup-Co" şirketinin uzmanlardan oluşan heyetinde yer alarak

Azerbaycan'ın başkentine gelir. Söz konusu şirket İkinci Dünya Savaşı döneminde ölüm kampları zincirine sahipti; Nürnberg duruşmasında dünyaya ve insanlığa karşı işlemiş olduğu suçlardan dolayı suçlu bulundu.

Arşivlerde aynı zamanda, “mühendis Krause”nin, **“Taşnaksüt-yun”un sadece kontrolünde değil, aynı zamanda bu örgütün profesyonel katil üyelerinden oluşan KGB'nin (o dönemki adı NKVD –yazar) yerel bölümünün açık şekilde “himaye” ettiği Ermeni teröristlerle olan görüşmelerine ilişkin kanıtlar bulunmaktadır.** Bilindiği gibi, geçen yüzyılın 30'lu yıllarının sonlarında, Azerbaycan, Yahudi, Gürcü aydınlarına karşı toplu baskılar, Stalin rejimi bayrağı altında NKVD'nin yerel yönetimleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Uluslar arası Ermenilik, Nasyonal-sosyalist söylemi altında, değişen siyasi durumu dikkate alarak, gittikçe güçlenen Alman faşizmi ile birlik kurmanın yollarını aramaya başlamıştı. Naziler önünde açıkça alçalan Ermeni temsilciler, yeminli bir şekilde onlara bağlılıklarını ve Yahudilere olan nefretlerini kanıtlamaya çalışıyorlardı.

Belgelere göre, **Bakü'de bulunduğu zaman H.Müller ve onun iki meslektaşı, bir zamanlar, Türkiye'nin tanınmış şahsiyetlerinden Talat Paşayı öldürdüğü gerekçeyle Şarlottenburger'de tutuklanan Sogomon Tehliryan'ının yakın akrabalarıyla görüşmüşlerdi (11).** Bu arada S.Tehliryan'ın dosyasında bulunan belgeler, gestaponun, “Taşnaksüt-yun”un eylemcilerinden olan Bakü'deki akrabası Serjik Movsesyan'la görüşmesi için yönlendir-

diğini kanıtlamaktadır. Görüşmeye kadar S.Movsesyan artık birçok terör eylemlerinde bulunmuştu, böylece onun “sicili” “mühendis Krause”ni tamamen memnun ediyordu. Hemen Krause savaşın sonunda hatta şunları iddia edecekti: **“Benim bölümümün gözetiminde ve katılımı ile cezaevlerinde, toplama kamplarında ve emniyet birimleri tarafından 6 milyon Yahudi, 5,7 milyon savaş esiri, toplama kamplarında SSCB'den olan 3,3**

milyon tutuklu, SSCB topraklarında yaşayan 700 ila 800 bin insan yok edilmiştir”(5).

Hitler ve Taşnak karışımı profesyonel katillerin 1938 yılında gerçekleştirdiği görüşmeler, gestaponun gelecek şefi H.Müller'de silinmez bir izler bırakmış ve tüm Kafkasya'da Ermeni terör teşkilatı üyelerinden daha iyi ajanların olamayacağı düşüncesi onu terk etmemiştir.

Aynı dönemlerde Nazilerin resmi gazetesi olan “Volkischer Beobach-

ter”de Ermeni ideologlardan biri, Berlin üniversitesi profesörü, Almanya faşist rejimine katılmış olan Artaşes Abegyan’ın makalesi yayınlanmıştır. Hitler kliğinin lehine olan makalede, Ermenilerin Samilere karşı uzlaşmaz tutumu hakkında tezler ispatlanmaktaydı (1).

Sanki bu yarı etnik sosyal tezlerle destek olarak “Taşnaksütyun”un 40 üyesi, Yahudilere ve Romenlere – “Alman halkının kanını emen hırsız ve tembelle”, karşı uygulanan baskılara gönüllü olarak katıldı (2). Bu dönem Ermeni Nazizm’inin borazanlığını Bulgaristan’da, kadın, çocuk ve yaşlı katili Garegen Ter-Arutunyan (Njde lakaplı) tarafından kurulan “Tsegakron” (kelimesi kelimesine tercüme – “Irka ibadet”) örgütü yapmaktaydı (6).

Ermeniliğın faşist rejimine yaklaşma çabaları sonuç verdi. İrevan Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü belgelerine göre, savaştan hemen önce A.Hitler’in masasının üzerine, Ermenilerin sözde arî ırkından olduğu ve onların eşit müttefik olarak tanınmasını gerekliliğini savunan bir belge konuldu. **İkinci Dünya Savaşı başladığında “Alman Reich’inde, 3 bini SS’de olmak üzere 27000 Ermeni görev yapmaktaydı”(2).**

Ermeni lejyonerlerinin teşkilatlanma süreci işgal altındaki Polonya’nın Pulavı kentinde yaşanıyordu. Pulavı kampının komutanlığına – annesi Gürcistan kökenli ermeni olan SS albayı Voldemar Frenstsel atanmıştı. Burada genç savaşçıların özel eğitim kursları, “Taşnaksütyun” temsilcisi ve “Tsegakron” un kurucusu Njde tarafından yönetiliyordu. Lejyon bünyesinde yer alan 809. Ermeni tenkil taburu personeline

hitaben söylediği şu ateşli sözler de ona aitti: “Hitler uğruna ölen her bir kes, Ermenistan uğruna ölmüştür”. Ermeniliğın diğer tanınmış temsilcisi, şebeke içinde Dro lakabıyla bilinen Drastamat Kanayan ise örgütsel konuları üstlenmişti. O Romenlere, Yahudilere ve Gürcülere karşı olan dersler veriyordu. Bu da onun çok sayıda gerçekleştirdiği suçlara uygun düşüyordu. O, 1918 yılında sözde “Ermeni ordusunda” grup komutanı olarak Gürcistan’ın Lori kentinde sivil Gürcü halkına uygulanan katliamda doğrudan yer almıştı. Ermeni Nazi lejyonunun varoluş yıllarında Dro ve Njde iki istihbarat merkezi kurmuşlardı. Bu merkezler Avrupa ve Amerika’da bilgi toplamakla ve cephede sabotaj yapmakla görevliydi. Ayrıca, Ermeni lejyonuna Naharar alayı da dâhildi. Bu alayda faşistlerin Kafkasya’da gelecek genel valileri hazırlanmaktaydı.

Ermeniliğın Nazi ideolojisi pratiğinde uygulanması öncelikle Ermeni paramiliter birimlerinin sivillere karşı toplu katliam ve cezalandırma operasyonlarına katılımı ile gerçekleşmekteydi. Böylece 2 Ocak 1942 tarihli 150 sayılı gizli raporda Batı Kırım’da yürütülen operasyonla ilgili gelişmeler ifade edilmekteydi: **“16 Kasım’dan 15 Aralık 1941 tarihine kadar olan sürede 17645 Yahudi, 2504 Karaylar, 824 Romen, 212 gerilla kurşunlanmıştır. Simferopol, Yevpatoriya, Aluşta, Karasubazar, Kerç ve Feodosiya, aynı zamanda Batı Kırım’ın diğer bölgeleri Yahudilerden temizlenmiştir”.**

Nazi Almanya’sının Ermeni savaş birliklerinin yanı sıra, Dro, bir dizi Ermeni suçlularından (nedenise “vatansever” adlandırılan) oluşan “Dromedar” özel tenkil birliğini

kurdu. Nazi özel birimlerinin görevi, yerli halkın arasında Yahudileri tespit ederek onları imha etmekte. Burada önemli olan bir detayı da unutmamak gerekir: “Dromedar” özel biriminin kontrolünde bulunan Ukrayna’nın bir bölgesi, kendiliğinden oluşan Yahudi partizan (gerilla) birliğinin faaliyette olduğu bölge ile çakışıyordu. Eğer Yahudilerin daha önce kendi partizan hareketini kurmadıkları düşünülürse, olayın ne kadar manidar olduğu apaçıktır. “Dromedar”ın faaliyetleri sonucu dünya, Ukrayna’nın gür ormanlarında ilk defa Yahudi gerilla birliklerini gördü.

Hitlerizimin yenilgisine yakın Ermenilerin Alman birliklerinden firar dalgası başladı: çünkü Ermeni Nazileri acele ile “komünist” gizli teşkilatları kuruyor, epey başarılı bir şekilde “ırk” bakımından eski hamileri ve müttefiklerine zarar vermeye çalışıyorlardı. **Bu türden benzersiz bir gerçek: İkinci Dünya Savaşı sonunda 809. Ermeni Nazi taburunun esir olarak teslim olmuş birçok savaşçısı Sovyetler Birliği yönetimi tarafından... affedilmiştir.** Tabii ki, bütün bunlar, “her şeye kadir” A.İ.Mikoyan’sız olamazdı. Ermeniliğın Nazi generallerine gelince ise, onlardan birçoğu kaçmayı başardı. Böylece, Dro ABD’ye iltica etti, daha sonra ise uzun yıllar Beyrut’ta yaşayarak burada İsrail devletinin kurulmasına karşı mücadele veren radikal ve terörist grupların oluşturulması faaliyetlerinde bulundu.

Ermeniliğın en uğursuz kilit ismi, yüz binlerle Yahudi ve Romenlerin ölümü ile bağlı olan ve adı bu güne kadar haksız yere Macaristan ve Macar halkı ile çağrıştırılan Ferents Salaşı idi. İkinci Dünya Savaşına ilişkin belgeler bunları kanıtlamaktadır: 1944-

1945 yılları arasında “Macar halkının f hneri” (lideri), 1897 yılında Slovakya’nın Kaça,  imdiki Ko itsa kentinde dünyaya gelen, “ apraz oklar” Nazi partisinin lideri F.Salosyan’dı (lakabı “Sala i”) (8). İngiltere’nin Macaristan büyükelçilik danışmanı James Lins Londra’ya gönderdiği mektubunda yazıyordu: **“Başbakan Teleki’nin istifaya gitmesi, Macar faşistlerin lideri, vatandaşlığa geçmiş Sala i’nin  ne çıkması anlamına gelecektir’. “Ta naks tyun”un Macaristan ofisinin yöneticisi, Budapeşte gestaposundan sorumlu F.Salosyan’ın etnik mensubiyetini kanıtlayan İngilizce, Almanca ve Ukraynaca yayımlanan işgal dönemine ait diğer belgeler de mevcuttur.**

 nl  belgesel yazarı, gestapo arşivlerinde yaptığı titiz çalışmalarla tanınan Yulan Semyonov “Umut-suzluk” eserinde, İsveçli diplomat R.Vallenberg’in ağzından şunları ak-

tarıyordu: **Gestaponun, Horti’nin (M.Horti – Macaristan yöneticisi) barış görüşmelerine ba ladığı yönünde kesin bilgiler almasından sonra onun ayağı kaydırıldı ve yerine deli Sala i geldi. Ermeni ailesinden çıkmasına rağmen Hitler’den daha fazla Yahudi d  manını idi’ (9).** 1944 yılının Ekim ayında Otto Skortseni’nin hücum grubu Hitler’in talimatıyla Macaristan’da darbe gerçekleştiren iktidara “Macar halkının f hneri” F. Salosyan’ı getirdi. Onun iktidara gelişinden hemen sonra “yüz binlerle Macar Yahudilerinin ve Romanların toplu katliamı, onların Almanya’ya sınır dış edilmesi gibi toplu eylemler ba landı. Tutukluları kamplardan alarak ülkenin Almanya ile olan sınırlarına doğru sürüyorlardı (“ l m mar ları”)... Macaristan’daki toplu katliamlar Holokost olaylarının en sonuncularından biri kabul edilmektedir.

Nürnberg duru ması belgele-

rine göre, 1944 yılının yazında Hitler komutanlığının Macaristan’da ki kararg hının tamamı SS albayı, gestapoda Yahudilerin imhasından sorumlu, “Yahudi meselesinin nihai  z m ” programının mimarı Adolf Eichmann’ın kontrolüne geçti. F.Salosyan Eichmann tarafından Yahudilerin ve Romanların toplu katliamı operasyonundan sorumlu olarak atandı. Operasyon 1944 yılının ortalarında sözde Karpat Rusya’sı ve Transilvanya’da ba layarak, Zakarpatya Ukrayna’sına yayılarak, o bölgelerde yaşayan 200 binden fazla Yahudi’yi kapsamıştır. F.Salosyan, Macar h k metinden Hitler komutanlığının kararg hına Yahudilerin Osvencim ve diğer ölüm kamplarına yerleştirilmesi teklifinin götürülmesinde ısrar ediyordu. Yahudilerin Macaristan’dan sınır dış edilmesi 1944 yılının Mayıs ayında, Haziran’ın sonuna kadar Budapeşte’yi Yahudilerden tamamen temizlemeyi

vadeden F.Salosyan'ın doğrudan kontrolünde başlatıldı. Fakat Doğu cephesindeki durumun değişmesi ve Macar vatansızların gaspçı-Ermeni'nin diktatörlüğüne karşı etkin faaliyete geçmesi F.Salosyan'ı planlarını değiştirmeye mecbur etti: gaddarcasına gerçekleştirilen operasyon, katarlara doldurularak ölüme gönderilen 437 bin Macaristan Yahudi'sini kapsamaktaydı. **A.Eichmann ve F.Salosyan'ın iktidara gelişine kadar, Macaristan'ın Almanya'nın müttefiki olmasına rağmen 800 bin Macar Yahudi'leri kısmen güvendeydiler.** Yahudilerle birlikte gaz odalarına, "Taşnaksütyun" üyesi F.Salosyan tarafından iktidarın gasp edilmesine açıkça karşı çıkmaya cesaret eden yüzlerce Macar vatansızlar da gönderilmişti.

Kaderin kötü cilvesiyle iktidarın en üst zirvesine kadar ulaşmış olan hırsız-yankesici F.Salosyan'ın sabıkalı geçmişi her adımda kendisini göstermekteydi: kâh kendi ajanları aracılığıyla Yahudileri kamyonlara ve yakıtla değiştirmeye çalışıyor, kâh da öldürülmüş insanlardan alınmış altın dişlerin korkunç "ticaretine" kalkışıyordu. İsveçli diplo-

mat R.Vallenberg'in, hayatını riske atarak Yahudileri kurtarmak için onlara sahte pasaport – sözde "koruma belgeleri" verdiğini öğrenen F.Salosyan bundan da fayda sağlamaya – Macar Yahudilerin tarafsız devletlere satışını organize etmeye çalışıyordu (bir diğer rivayete göre R. Vallenberg F.Salosyan'ın adamları tarafından öldürülmüştür). Hızlı kar etmeye susamış olan F.Salosyan hatta Yahudilerin banka hesaplarının ve tasarruflarının "milleştirmesine" ilişkin kararname de imzalıyor.

Ama Macaristan'da, çok az insanın aklına Ermeni führerin devletin emanetlerini çalarak ülkenin şeref ve haysiyetine kastederek hayâsızlıkta Nazi ideologlarını geçeceği gelebilirdi! Belgelere göre, 1945 yılı Mayıs ayının başlarında, yani Hitler ordularının Berlin'de yenilgisinden hemen önce, **F.Salosyan'ın emriyle, içinde Macaristan tahtının kutsal tacı (Aziz Stephen'in binyıllık tacı), asa, küre ve taç giyme töreni mantosu bulunan kutu çalınmıştı.** Sözgelimi, taç giyme töreni mantosunu "önder" makam odasında giyinerek denemeyi seviyordu. Taç emanetler

bir yakıt fıçısına yerleştirilerek Salzburg yakınlarındaki Matzee nehri kıyısında gömülmüştü. Hırsız führerin gizli yeri 7. Amerikan ordusunun askerleri tarafından ortaya çıkarıldı. Kutsal tacın geri iadesi çok sonralar, J.Karter'in başkanlığı döneminde gerçekleştirildi.

İkinci Dünya Savaşından sonra F.Salosyan Avusturya'da saklanmaya çalıştı, fakat Amerikan karşı istihbaratı tarafından tutuklandı, askeri suç, dünyaya ve insanlığa karşı suçlardan dolayı mahkemeye çıkarıldı, idam cezasına çarptırıldı ve 1946 yılının 12 Mart tarihinde Budapeşte'de idam edildi.

Konumuz bağlamında aşağıdaki bilgiyi de hatırlatmakta yarar vardır. 1972 yılının 5 Eylül tarihinde Olimpiyat oyunları için Münih'e gelen İsraili sporculara karşı terör eylemi gerçekleştirildi ve bu kanlı olay "İslam teröristlerin misillemesi" olarak öne sürüldü. Bu gün ise, bu olayın Musul kökenli Akop Akopyan'ın önderliğindeki "Kara Eylül" adlı terörist grup tarafından gerçekleştirildiği herkes tarafından bilinmektedir. On yıl sonra aynı A.Akopyan Ermeni terör örgütü ASALA'yı kurdu – 26 Temmuz 1983 yılında ABD Başkanı Ronald Reygan bu örgütü barbar, insanlık dışı ve uygar topluma yakışmayan bir suç örgütü olarak adlandıracaktı. ❁

Kaynakça

1. Abramyan E.A. Ermeni Lejyonu tarihinden. /http://www.roa.ru/armenische_leg.html (Абрамян Э.А. Из истории армянского легиона /http://www.roa.ru/armenische_leg.html)

2. Nacaryan Ruben'in hatıraları / http://member.lycos.fr/armenianlegion/nadjarian_memory. (Воспоминания Наджаряна Рубена / http://member.lycos.fr/armenianlegion/nadjarian_memory.html)
3. Devlet Anti-Semitizmde suçlu değildir// Yahudi Merkez Kaynakları. SEM40 /<http://www.sem40.ru/anti/dgihad/20345>; Armenianallegations: Myth and Reality / A Handbook of Facts and Documents, 1987 (Государство в антисемитизме не виновато //Центральный Еврейский ресурс. SEM40 /<http://www.sem40.ru/anti/dgihad/20345>; Armenianallegations: Myth and Reality / A Handbook of Facts and Documents, 1987)
4. Griško R.N. Yirminci yüzyılın Liderleri ve tiranları. Minsk: Sovremennaya literatura, 1988 / Macaristan ve ikinci Dünya Savaşı. / <http://www.horty.narod.ru> (Гришко Р.Н. Вожди и тираны XX века. Минск: Современный литератор, 1988 / Венгрия и вторая мировая война / <http://www.horty.narod.ru>)
5. Alois Heinrich Mueller // Renascentia. What is gone is not forgotten. 2003 / <http://renascentia.narod.ru/muller.htm> (Мюллер Генрих Алоиз // Renascentia. What is gone is not forgotten. 2003 / <http://renascentia.narod.ru/muller.htm>)
6. Ovsepyan V.Garegin Njde i KGB. İstihbaratçının hatıraları. Yerevan: Azkaynakan Akumb, 2001, seh. 224. (Овсепян В. Гарегин Нжде и КГБ. Воспоминания разведчика. Ереван: Азкayнakan Акумб, 2001, 224 с.)
7. Szálasi Ferenc. Melan`dan belgeler - Özgür Ansiklopedi. Wikipedia.Özgür Ansiklopedi / <http://wiki.vdonsk.ru/index.php> (Салаша Ференц. Материал из Melan – свободная энциклопедия. Википедия. Свободная энциклопедия / <http://wiki.vdonsk.ru/index.php>)
8. Szálasi. Biyografik gösterici / <http://www.hrono.info> / Biograf / bio_s / salashi.html (Салаша. Биографический указатель/ http://www.hrono.info/biograf/bio_s/salashi.html)
9. Y.Semyonof. Umutsuzluk. http://www.lib.ru/russ_detektiw/semenow_yu/otchayanie.txt (Семенов Ю. Отчаяние/ http://www.lib.ru/russ_detektiw/semenow_yu/otchayanie.txt)
10. Krupa'nın mahkeme duruşması. "Alman tekellerinin dünyaya karşı suçları" kitabından. Nürnberg Duruşması. V.1 M. Yuridiçeskaya literatura, 1965, seh.798. (Судебный процесс по делу Крупа. Преступления германских монополий против мира / в кн. Нюрнбергский процесс. Т.1 М.: Юридическая литература, 1965, 798 с.)
11. Ç.Sultanov. İkinci Dünya Savaşı sırasında Bakü'de sabotaj hazırlığında Ermeni izleri. L.Sergeyev'in söyledikleri / Bakü petrolünün kaybı durumunda Sovyetler Birliği ve Avrupa faşizme karşı durur muydu?. Bakü, 2005 / http://www.sultanov.azeriland.com/ussr/ussr_books/html (Султанов Ч. Армянский след при подготовке диверсий в Баку во второй мировой войне. Свидетельство Сергеева Л / Выстояли бы СССР и Европа против фашизма в случае потери бакинской нефти?. Баку, 2005/ http://www.sultanov.azeriland.com/ussr/ussr_books/html)
12. Üçüncü Reich`in gizlinleri / <http://home.ural.ru/~trankvil/werm12.htm>; E.Suvorovtsev. Macar taç tahtının maceralı kaderi / <http://whp057.narod.ru/vengrst4.htm> (Тайники третьего Рейха / <http://home.ural.ru/~trankvil/werm12.htm>; Суворовцев Э. Приключенческая судьба венгерской короны / <http://whp057.narod.ru/vengrst4.htm>)
13. S. Weems. 1935-1945 yıllarında Yahudilere karşı Nazi-Ermeni soykırımı. <http://www.interkavkaz.info> (Уимс С. Нацистско-армянский геноцид евреев в 1935-1945/ <http://www.interkavkaz.info>)
14. E Feigl. Terörle ilgili gerçekler. Ermeni terörizmi - kökenleri ve nedenleri. Bakü: Azerneshr, 2000, seh.197. (Файгл Э. Правда о терроре. Армянский терроризм – истоки и причины. Баку: Азернешр, 2000, 197 с.)